



Eläketurva- keskus

Tiedonantoja

No 3 1963

	Sivu
SISÄLLYS Kehitys kulkee eteenpäin	1
Työkyvyttömyysasiain neuvottelukunta	3
Työeläkelainsäädäntöön ehdotetut muutokset	5
LEL:n soveltamispiiriä esitetään laajennettavaksi	16
Eläkelautakunnan toiminnasta	17
Työeläkejärjestelmää koskeva mielipidetutkimus suunnitteilla	18
ETK:n horisontista	20
Kortfattade sammandrag ur artiklarna	21

... ja ...

... ja ...

... KEHITYS KULKEE ETEENPÄIN ...

Viime kesänä voimaantulleet työeläkelait ovat rakentaneet työsuhteissa ole-
ville varsin merkittävän sosiaalisen turvan. Kun eduskunta päätti toteut-
taa tämän sosiaalisen uudistuksen hajakeskitetyllä järjestelmällä, saatet-
tiin etukäteen odottaa joustavaa ja tehokasta toimeenpanoa. Tähän mennen-
sä jo saatujen kokemusten perusteella voidaan todeta odotusten olleen oi-
keutettuja. Lainsäätäjä on onnistunut ratkaisemaan järjestelmän suuret
linjakysymykset viisaasti ja positiivisessa mielessä omintakeisesti. Täl-
le lujalle pohjalle ovat siksi odotusten mukaisesti järjestelmän molemmat
osapuolet, työnantajat ja työntekijät, voineet yhteisymmärryksessä lain
toimeenpanovaiheessa mukana ollessaan rakentaa organisaatiota.

Koneiston käynnistys ja alkukäynnin tarkkailu ovat tulleet ikäänkuin itses-
tään toteutetuiksi, koska on katsottu lakien tunnollisen toimeenpanon joka
tapauksessa edellyttävän jatkuvaa yksityiskohtien suunnittelua ja hiomista.
Järjestelmän yksityiskohtien luomisessa ja kehittämisessä ovat mm. lukui-

sat työryhmät näytelleet ja vieläkin näyttelevät tärkeätä osaa. Hyvän insinööritavan mukaan on koneiston alkukäynnin aikana tarkkaan pantava merkille ne osaset, jotka voitaisiin ehkä korvata paremmilla. Jos itse koneisto on onnistunut, niinkuin työeläkelakien on katsottava olevan, kysymyksessä on vain joittenkin teknillisten yksityiskohtien kehittäminen ja parantaminen, toimenpide, joka tosin ei ole välttämätön, mutta joka kuitenkin tekee mahdolliseksi sellaisten haittojen välttämisen, jotka myöhemmin saattaisivat muodostua rasisitukseksi.

Eläketurvakeskuksen hallitus asetti viime syksynä erityisen laintarkistusvaliokunnan, jonka tehtävänä oli järjestelmän edelleenkehittäminen ja teknillinen parantaminen juuri edellämainitussa mielessä. Kuten luonnollista olikin, ei valiokunnan tehtäviin sensijaan tässä vaiheessa sisällytetty tutkimusta siitä, onko voimassaolevien lakien sisältämä eläketurva tasoltaan sopiva. Tästä huolimatta on aiheellista todeta, että valiokunnan työn tuloksena valmistunut ehdotus toteutettuna tuo useassa tapauksessa yksityisen työntekijän eläketurvaan ratkaisevan parannuksen.

Laintarkistusvaliokunnan ehdotuksen pohjalta Eläketurvakeskus on tehnyt sosiaaliministeriölle esityksen laeiksi työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta. Tätä kirjoitettaessa ei esitystä vielä ole esitelty valtioneuvostossa.

Sosiaalivakuutuksen luonteesta johtuu, että sitä koskevaan lainsäädäntöön tulee jatkuvasti muutoksia. Jokaiseen sosiaalivakuutuslakiimme on tähän mennessä tehty useita muutoksia, eräisiin jopa miltei vuosittain. Työeläkelakienkin kohdalla voidaan pitää ilmeisenä, että kehitys kulkee eteenpäin. Tämän ei kuitenkaan tarvitse merkitä sitä, että työeläkelakeihin jouduttaisiin tekemään muutoksia lyhyin väliajoin. Järjestelmän joustavuudesta johtuen ei nimittäin liene vaaraa sellaisesta kaavamaisuudesta, joka epäkohtien ilmetessä aina automaattisesti edellyttäisi lainmuutosta. Voitaneen lähteä siitä, että jokainen lainmuutos työeläkelainsäädännössä merkitsee selvää sosiaaliturvan parantamista.

TYÖKYVYTTÖMYYSASIAIN NEUVOTTELUKUNTA

Työeläkejärjestelmää toimeenpantaessa joudutaan ilmeisesti varsinkin alkuaikoina ratkaisemaan monta sellaista ongelmaa, jota ei ole voitu ottaa huomioon suunnittelutyössä. Erityisesti työkyvyttömyysasioissa esiintyy paljon sellaisia kysymyksiä, jotka on ratkaistava harkinnan perusteella. Jotta käytäntö hajoitetusta organisaatiosta huolimatta voisi muodostua mahdollisimman yhtenäiseksi, tarvitaan yhteistoimintaa eri eläkelaitosten kesken. On saatava aikaan yhteinen forum, jossa eri eläkelaitosten edustajat voivat esittää näkökohtiaan ja keskustella käytännössä esiintyvistä pulmakysymyksistä. Täyttääkseen tämän tarpeen työkyvyttömyysasioiden ratkaisutoiminnan osalta Eläketurvakeskus on asettanut pysyväisluonteisen yhteistoimintaelimen, työkyvyttömyysasiain neuvottelukunnan.

Neuvottelukunnan ohjesäännön mukaan sen tehtävänä on antaa työeläkejärjestelmän piirissä toimiville eläkelaitoksille niiden pyynnöstä suosituksia lähinnä periaatteellista merkitystä omaavissa asioissa, jotka koskevat työkyvyttömyyseläkettä tai vastuunvalintaa. Neuvottelukuntaan kuuluu kymmenen varsinaista jäsentä, joista puheenjohtaja ja yksi jäsen edustavat Eläketurvakeskusta, neljä jäsenistä on Suomen Henkivakuutusyhtiöiden Yhdistyksen, kaksi työeläkekassojen, yksi Avustuskassojen Yhdistyksen ja yksi Eläkesäätiöyhdistyksen nimeämiä. Kullekin jäsenelle voidaan nimetä henkilökohtainen varamies. Jos eläkelaitos, jota käsiteltävä asia koskee, ei ole neuvottelukunnassa edustettuna, on sen edustajalle varattava tilaisuus osallistua asian käsittelyyn.

Neuvottelukunta on pitänyt ensimmäiset kokouksensa ja päättänyt toimintaansa liittyvistä käytännöllisistä kysymyksistä, ja voi nyt ryhtyä tehtävänsä hoitamaan. Eläkelaitoksen, joka haluaa saattaa asian neuvottelukunnan käsiteltäväksi, tulee lähettää sille (osoite Eläketurvakeskus, Kalevankatu 6, Helsinki) asiaa koskevat asiakirjat joko alkuperäisinä tai valokopioina sekä lähetekirjeessä lyhyesti selostaa kysymys, jonka ratkaisusta se pyytää neuvottelukunnan suositusta.

Asiat pyritään neuvottelukunnassa käsittelemään siinä järjestyksessä kuin ne ovat saapuneet ja luonnollisesti mahdollisimman pian, jotta välttyttäisiin pitkiltä viivästyksiltä eläkehakemusten ratkaisutoiminnassa. Neuvottelukunnan suositus ilmoitetaan eläkelaitokselle kirjeitse. Sellaisista suosituksista, joilla saattaa olla yleistä mielenkiintoa, tullaan julkaisemaan selostukset tässä lehdessä.

Työkyvyttömyysasiain neuvottelukunnan kokoonpano

Varsinaiset jäsenet

Johtaja H. Sundberg, puheenjohtaja,
ETK

Fil.tohtori V. Keinänen, varapuheenjohtaja, Eläke-Varma

Ylilääkäri J. Antila,
Ilmarinen

Fil.maisteri M. Kaikkonen,
ETK

Lääket.lisensiaatti M. Lehtinen,
työeläkekassat

Varatuomari R. Lehtinen,
työeläkekassat

Toimitusjohtaja J. Ora,
Kalervo

Lääket. ja kir.tohtori K.J. Oravisto,
Avustuskassojen Yhdistys

Asiamies O. Simoinen,
Eläkesäätiöyhdistys

Ylilääkäri P. Somer,
Pohja

Henkilökohtaiset varamiehet

Prokuristi O. Milán,
Verdandi

Ylilääkäri F. Heikel,
Patria

Toimitusjohtaja P. Küttner,
Metsäalan työeläkekassa

Varatuomari R. Aaltonen,
Ilmarinen

Fil.maisteri K. Honka,
Avustuskassojen Yhdistys

Varatuomari A. Silfverberg,
Suomen Kumitehdas Oy

Ylilääkäri E. Ikonen,
Aura

Neuvottelukunnan sihteerinä toimii varatuomari Kaarina Heljanko, ETK.

TYÖELÄKELAINSÄÄDÄNTÖÖN EHDOTETUT MUUTOKSET

Kuten tässä lehdessä toisessa yhteydessä jo on mainittu, Eläketurvakeskuksen hallitus asetti viime lokakuussa keskuudestaan valiokunnan valmistelemaan lähinnä teknillistä laatua olevia muutoksia työeläkelainsäädäntöön. Valiokunnan puheenjohtajaksi nimitettiin Eläketurvakeskuksen hallituksen puheenjohtaja, fil. tohtori Pesonen ja jäseniksi valittiin hallituksen varatuomari Aminoff, varatuomari Halsas, sihteerit Hiironen, fil. tohtori Pentikäinen ja varatuomari Virkkunen sekä Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja, fil. maisteri Jylhä. Valiokunta on tutkinut suuren joukon työeläkejärjestelmän kehittämistä koskevia ehdotuksia. Osa niistä on jätetty odottamaan vastaista kehitystä, mutta pääosa on otettu huomioon valiokunnan ehdotuksessa. Tätä kirjoitettaessa Eläketurvakeskus on jo tehnyt esityksen asiasta sosiaaliministeriölle. Seuraavassa olevat selitykset ja huomautukset perustuvat siihen käsitykseen, jonka kirjoittaja on saanut toimiessaan valiokunnan sihteerinä.

TEL:iin ehdotetut muutokset

1 §.

Tämän pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi - muutos on sijoitettu uuteen 4 momenttiin - ja samalla ehdotetaan lisättäväksi kaksi uutta momenttia seuraavasti:

Milloin työntekijälle ennen kuin hän on täyttänyt 55 vuotta on syntynyt oikeus lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa säädettyyn eläketurvaan, sovelletaan sen estämättä, mitä 1-momentin 1 kohdassa on säädetty, tätä lakia työsuhteeseen, joka on alkanut ennen kuin työntekijä on täyttänyt 65 vuotta ja joka muutoin täyttää tässä pykälässä säädetyt edellytykset.

Henkilöllä, joka ei ole tämän lain eikä 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitetun muun eläketurvan piiriin kuuluvassa työsuhteessa eikä myöskään eläkeoikeuden perustavassa virkasuhteessa

sa, on oikeus tavalla ja ehdoin, jotka asetuksella säädetään, järjestää itselleen eläketurva, jonka suhteen noudatetaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko työntekijään sovellettava tätä lakia, ratkaisee asian asianomaisen työnantajan, työntekijän tai eläkelaitoksen hakemuksesta eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen päätökseen saa hakea muutosta, niinkuin 21 §:ssä on säädetty.

TEL 1 § sisältää useita lain soveltamispiiriä rajoittavia säännöksiä kuten säännöksen kuuden kuukauden odotusajasta, vaatimuksen, että työntekijä on tullut järjestelmän piiriin ennen 55 vuoden ikää ja että työsuhde on päätoimen luonteinen. Näihin ei ole kajottu, vaan ne on haluttu säilyttää ainakin toistaiseksi. Myöskään ei ole katsottu olevan enää aihetta ryhtyä muuttamaan lain voimaantuloon liittyviä erikoissäännöksiä. Sen sijaan on pyritty poistamaan eräät sellaiset nykyisen 1 §:n säännöksistä johtuvat vaikutukset, jotka näyttävät epä johdonmukaisilta.

Ehdotettu 3 momentti koskee sellaista tapausta, että työntekijä on nuorempana hankkinut toimeentulonsa ja samalla eläketurvan LEL:n alaisissa työsuhteissa ja sitten 55 vuotta täytettyään mennyt pysyväksi tarkoitettuun työsuhteeseen. Tällöin ei ole mitään aihetta estää häntä ansaitsemasta eläketurvaa uudessa työsuhteessa. Säännös edellyttää, että työntekijä on 55 vuotta nuorempana ansainnut LEL:n alaisissa työsuhteissa samana kalenterivuonna vähintään LEL 5 §:ssä tarkoitettua palkkamäärän; sitä ennen hänelle ei ole syntynyt oikeutta LEL:n mukaiseen eläketurvaan.

Uudella 4 momentilla pyritään poistamaan se rajoitus, että vain sellainen työnantaja, jolla on TEL:n alaisissa työsuhteissa olevia työntekijöitä, voi järjestää itselleen lain mukaisen eläketurvan. Tarkoituksena on suoda sama mahdollisuus kaikille työnantajille ja myös sellaisille yrittäjille, joilla ei ensinkään ole työsuhteessa olevia työntekijöitä. Tähän on kuitenkin tehty se rajoitus, ettei sellainen henkilö, joka työnsä perusteella jo kuulu muuhun eläketurvaan, voi järjestää itselleen sen lisäksi TEL:n mukaista eläketurvaa. Siihen ei olisi aihetta, koska yhteensovittussäännökset tekisivät täl-

laisen lisäturvan olemattomaksi tai ainakin merkityksettömäksi.

Viimeiseen momenttiin on otettu LEL 1 §:n 4 momenttia vastaava säännös, jolla pyritään tekemään mahdolliseksi jo eläketurvaa järjestettäessä ratkaista mahdolliset epätietoisuudet lain soveltamisesta.

2 §.

Nykyisen 2 §:n säännökset ehdotetaan tarpeettomina poistettaviksi ja tilalle esitetään seuraavia säännöksiä:

Työsuhteen alköön katsottako keskeytyneen yrityksen omistajan tai haltijan vaihtumisen johdosta.

Työsuhteessa olevana on pidettävä myös johtavassa asemassa olevaa osakeyhtiön toimihenkilöä ja muussa yrityksessä tai yhteisössä johtavassa asemassa olevaa henkilöä, ei kuitenkaan, jos johtavassa asemassa oleva osakeyhtiön toimihenkilö joko yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa enemmän kuin puolet yhtiön osakepääomasta, tai jos muussa yrityksessä tahi yhteisössä johtavassa asemassa olevalla henkilöllä on katsottava olevan yrityksessä tai yhteisössä sanottua vastaava määräämisvalta.

Näistä säännöksistä 1 momentti vastaa työntekijäin vuosilomalain 7 §:n 1 momenttia ja 2 momentti sitä lisäystä tapaturmavakuutuslain 1 §:n 4 momenttiin, joka on tehty viime vuoden joulukuussa.

4 §.

Tämän pykälän 3 momentti esitetään muutettavaksi seuraavaksi:

Työntekijällä, joka sairauden, vian tai vamman takia on kykenemätön suorittamaan entistä työtään tai muuta työtä, jota on pidettävä ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana, ja jonka työkyvyttömyyden sen alkamisesta kulunut aika huomioon ottaen,

voidaan arvioida jatkuvan yhdenjaksoisesti vähintään vuoden ajan, on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa työkyvyttömyyden alkamista, ei kuitenkaan takautuvasti vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista. Oikeus työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen lakkaa eläkkeen saajan työkyvyn palaututtua. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

Asialliselta sisällöltään tämä muutosehdotus on yhteensovitussäännösten uudistuksen ohella koko esityksen merkittävin. Nykyinen säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläketapahtumana on kansaneläkkeen myöntäminen, pakottaa työeläkelaitoksen siirtämään eläkepäättöksen antamista, kunnes päätös kansaneläkeasiassa on tehty. Sitä paitsi se estää myöntämästä työeläkettä aikaisemmasta ajankohdasta kuin mistä kansaneläke on myönnetty. Työeläkejärjestelmässä on kuitenkin pidettävä tärkeänä, että eläke myönnetään ilman viivytyksiä ja että se alkaa välittömästi palkan saamisen päätyttyä. Ehdotettu täysin itsenäinen työkyvyttömyysmääritelmä muistuttaa asialliselta sisällöltään paljon kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyden käsitettä, ja kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyys- tai sairauseläkkeen saamista voidaan uudenkin säännöksen mukaan yleensä pitää osoituksena työkyvyttömyydestä. Tarkoituksena on myös pyrkiä jatkamaan nykyistä tietoliikettä Kansaneläkelaitoksen kanssa ainakin työkyvyttömyys- ja sairauseläkettä koskevien päätösten osalta.

Koska lakiin ei ehdoteta erityisiä voimaantulosäännöksiä, uutta työkyvyttömyysmääritelmää voidaan soveltaa vasta muutoksen tultua voimaan. Näin ollen, jos kansaneläke on työkyvyttömyyden perusteella myönnetty vanhan lain aikana, TEL:n työkyvyttömyyseläke myönnetään samasta ajankohdasta kuin kansaneläke. Jos sitä vastoin kansaneläke on myönnetty vasta lainmuutoksen voimaantulon jälkeen tai jos kansaneläkettä ei ensinkään ole myönnetty, TEL:n työkyvyttömyyseläkeasia ratkaistaan uuden määritelmän perusteella, kuitenkin siten, ettei työkyvyttömyyseläkettä voida myöntää ajalta ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

5 §.

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevan palkan määrästä.

Jos työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä eläkeiän, eläkkeenä maksetaan määrä, johon työntekijä olisi ollut oikeutettu, jos hän olisi siirtynyt eläkkeelle heti eläkeiän täytettyään, korotettuna eläkkeen lykkäytymisen ajasta riippuen siten, että korotussuhde lasketaan vakuutusmatemaattisia periaatteita noudattaen sosiaaliministeriön määräämällä tavalla. Työntekijällä on kuitenkin aina oikeus vähintään 1 momentin mukaiseen eläkkeeseen.

Kuten lakitekstistä ilmenee, poistettaisiin ns. 40 prosentin sääntö kokonaan TEL:n järjestelmästä. Se tulisikin hyvin harvoin sovellettavaksi, mutta pelkästään se seikka, että eläkettä määrättäessä on pidettävä silmällä myös tätä sääntöä, on omiaan mutkistamaan toimeenpanotyötä. Uusitulla 2 momentilla on tuotu laissa säädettyyn vähimmäisturvaan ns. liukuvan eläkeiän järjestelmä. Tästä järjestelmästä sosiaaliministeriö tulee antamaan tarkemmat ohjeet. Pääperiaatteena on, että työntekijän saavutettua eläkeiän hänen eläketurvansa ei enää kartu 1/12 prosentilla palvelusajan kuukautta kohden, vaan lasketaan se eläke, jonka hän eläkeiän saavuttamishetkellä olisi saanut, ja tätä eläkettä korotetaan vakuutusmatemaattisin perustein. Yleensä tällainen laskutapa johtaa suurempaan eläkkeeseen kuin 1 momentissa säädetty laskusääntö. Eräissä poikkeustapauksissa, joissa palvelusaika ennen eläkeikää on kovin lyhyt, voi kuitenkin 1 momentin sääntö johtaa eläkkeensaajalle edullisempaan tulokseen, jolloin sitä on sovellettava.

8 §.

Tämän pykälän 3 - 5 momentin säännökset on säilytetty entisen sisältöisinä ja sijoitettu uuden pykälän 4 - 6 momenttiin. Aikaisemmat 1, 2 ja 6 momentti on muutettu ja niitä vastaavat uudet säännökset on sijoitettu pykälän

1 - 3 momenttiin seuraavasti:

Jos tämän lain mukainen eläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa elinkorkoa tapaturmavakuutuslain tai sotilasvammalain perusteella tahi vammansa johdosta maksettavaa jatkuvaa korvausta liikennevakuutuslain perusteella tahi virkasuhteeseen tahi 1 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun eläketurvaan perustuvaa vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä, eläkkeiden yhteismäärä ylittää jäljempänä 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, ylittävä osa vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Jos eläke perustuu kahteen tai useampaan työsuhteeseen, vähennetään kuhunkin niistä perustuvaa osaa samassa suhteessa.

Yhteensovitusraja lasketaan ottamalla yhteensovitusperusteesta, joka 3 momentissa säädetyn poikkeuksin on korkein tämän lain mukaisen eläkkeen perusteena oleva palkka, 60 prosenttia ja vähentämällä tästä määrä, joka vastaa kansaneläkkeen tukiosan saajien keskimääräistä kansaneläkettä, enintään kuitenkin 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jos työntekijä on samanaikaisesti vähintään kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan yhteensovitusperustetta määrättäessä vastaavat eläkkeen perusteena olevat palkat yhteen. Jos työntekijä on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketapahtuman johdosta tämän lain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä taikka 1 momentissa mainittua muuta eläkettä ja on vähintään kolmen vuoden ajan ollut samanaikaisesti tämän lain alaisessa työsuhteessa, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä tähän työsuhteeseen liittyvään eläkkeen perusteena olevaan palkkaan kymmenen kuudesosaa mainitun aikaisemman eläkkeen määrästä. Edellä 2 momentissa tarkoitettun kansaneläkkeen keskimäärän vahvistaa sosiaaliministeriö kansaneläkkeen määrän olennaisesti muututtua, kuitenkin ainakin kerran vuodessa. Tämän lain 11 §:ssä tarkoitettuja lisäetuja ei oteta

huomioon tämän pykälän 1 - 3 momenttia sovellettaessa.

Työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sitä vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan.

Eläketurvaa järjestettäessä voidaan määrätä:

1) että työkyvyttömyyseläkettä voidaan vähentää, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä törkeällä tuottamuksella tai saanut sairautensa, vikansa tai vammansa rikollisella teolla taikka jos hän ei ole ilman hyväksyttävää syytä suostunut eläkelaitoksen määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai lääkärin määräämään hoitoon, hengenvaaralliseksi katsottavaa tutkimus- tai hoitotoimenpidettä lukuunottamatta, taikka jos hän on ilman pätevää syytä kieltäytynyt työhuollosta tai koulutuksesta; ja

2) että eläke tai osa siitä voidaan jättää maksamatta siltä ajalta, jonka eläkkeensaaja on kärsimässä vapausrangaistusta taikka on pakkolaitoksessa tai pakkotyölaitoksessa.

Sosiaaliministeriöllä on valta hyväksyä eläketurvaan muitakin, merkitykseltään vähäisiä rajoituksia.

Ylläolevat säännökset merkitsevät TEL:n yhteensovitus säännösten oleellista uudistusta. Ennen sen selostamista on todettava, että lakiin on tuotu kaksi uutta termiä: yhteensovitusperuste, joka on se määrä, josta otetaan 60 % kokonaiseläketurvan kattoa määriteltäessä, ja yhteensovitusraja, joka on se määrä, jota kokonaiseläketurva ei saa ylittää.

Uudessa 1 momentissa luetellaan ne eri eläkkeet, jotka otetaan huomioon yhteensovituksessa. Tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain perusteella suoritettavista korvauksista otetaan huomioon vain elinkorko, ei siis esim. sairauspäivärahaa. Liikennevakuutuksen perusteella suoritettava jatkuva korvaus otetaan huomioon vain sikäli kuin sellaista suoritetaan työntekijän itsensä saaman vamman johdosta. Muiden eläketurvajärjestelmien mukaiset eläkkeet taas otetaan huomioon vain vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden osalta. Esimerkiksi perhe-eläke jää tämän säännöksen mukaan yhteensovituksen ulkopuolelle. On jo tässä vaiheessa syytä todeta,

että TEL:n ja LEL:n mukaiset eläkkeet otetaan huomioon vain vähimmäis-
turvan osalta. Jäljempänä 3 momentissa säädetään, ettei TEL:n mukaisia
lisäetuja oteta huomioon näitä yhteensovitus säännöksiä sovellettaessa. Sa-
ma koskee myös rekisteröimättömiä lisäetuja. On katsottu tarkoituksen-
mukaisemmaksi, että lisäetujen ehdoissa määrätään, millä tavoin ne on
sovitettava yhteen muun eläketurvan kanssa.

Yhteensovitusraja määrätään siten, että yhteensovitusperusteesta otetaan
60 % ja näin saadusta määrästä vähennetään kansaneläkettä vastaava määrä,
ei kuitenkaan enempää kuin 30 % yhteensovitusperusteesta. Viimeksi mai-
nitulla säännöksellä pyritään parantamaan pienipalkkaisten eläketurvaa.
Jos esim. työntekijän eläkkeen perusteena oleva palkka on 200 nmk/kk ja
kansaneläke 120 nmk/kk, olisi kansaneläke jo yksin 60 % yhteensovituspe-
rusteesta. Kun kuitenkin kansaneläkettä vastaavana määränä otetaan huo-
mioon enintään 30 % yhteensovitusperusteesta eli tässä tapauksessa 60 nmk,
yhteensovitusraja, johon siis työeläke yhdessä 1 momentissa mainittujen
muiden eläkkeiden kanssa saa nousta, on 60 nmk/kk. Tällä tavoin koko-
naiseläketurva kansaneläke mukaan luettuna voi pienipalkkaiselle nousta
lähes 100 %:iin hänen palkastaan. Tätä voidaankin pitää tarkoituksenmu-
kaisena ottaen huomioon, että kysymyksessä olevan henkilön palkka on
toimeentulominimin tasolla. Siirryttäessä suurempiin palkkaluokkiin edel-
lä tarkoitettu kokonaiseläketurvan prosentuaalinen yläraja pienenee ja
n. 400 nmk:n kuukausipalkan kohdalla on jo saavutettu normaali 60 %:n ra-
ja. Todettakoon vielä, että kansaneläkettä vastaavan vähennyksen suuruus
on standardisoitu ja että vähennys tehdään riippumatta siitä, saako työnte-
kijä kansaneläkettä vai ei. Tästä saavutettava etu on käsittelyn huomai-
tava yksinkertaistuminen sen silti vaikuttamatta sanottavasti eläketur-
vaan.

Yhteensovitusperusteena on samoin kuin nykyistenkin säännösten mukaan
korkein eläkkeen perusteena oleva palkka. Uuden 3 momentin sään-
nöksissä on nimenomaan säädetty, että jos työntekijä samanaikaisesti on
useassa eläkkeeseen oikeuttavassa työsuhteessa, lasketaan näissä työsuh-
teissa saadut palkat yhteen määrättäessä yhteensovitusperustetta. Tähän

tulokseen Eläketurvakeskuksen tulkintaryhmä on tullut jo nykyistenkin säännösten perusteella. Lisäksi on haluttu tehdä mahdolliseksi, että työntekijä, joka vielä eläkkeen saatuaan on eläkeoikeuden perustavassa työsuhteessa, voi uudesta työsuhteesta saada työeläkkeen, jota aikaisempi eläke ei vähennä. Edellytyksenä on, että hän välittömästi ennen viimeistä eläketapahtumaa on vähintään kolmen vuoden ajan ollut aikaisempaa eläkettä saadessaan samanaikaisesti TEL:n alaisessa työsuhteessa. Tämä tulee yleensä kysymykseen silloin, kun työntekijä on työskennellyt ammatissa, jossa eläkeikä on normaalia alhaisempi. Jouduttuaan tällaisesta työsuhteesta eläkkeelle hän yleensä voi saada vain heikommin palkattua työtä, mutta alhaisempaa palkkatasoa kompensoi silloin edellisestä työsuhteesta saatu eläke. Vastaavanlainen tilanne syntyy silloin, kun työntekijä esim. työtapaturman takia on menettänyt osan työkykyään. Uuden säännöksen mukaan aikaisempi eläke muunnetaan standardisoitua laskutapaa noudattaen sitä vastaavaksi palkaksi, minkä jälkeen menetellään kuten työntekijän ollessa kahdessa samanaikaisessa työsuhteessa.

8 a §.

Paitsi 2 momentissa mainituissa tapauksissa 8 §:n mukainen kaikkien eläkkeiden yhteensovitus toimitetaan uudelleen vain, jos eläkkeensaajalle myönnetään eläke uuden tässä laissa tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetun eläketapahtuman johdosta, ei kuitenkaan silloin, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi eläkkeen määrään vaikuttavien perusteiden sen johdosta muuttumatta.

Jos tämän lain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen eläkkeen saajalle myönnetään 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu eläke, toimitetaan 8 §:n mukainen kaikkien eläkkeiden yhteensovitus uudelleen. Hakemuksesta toimitetaan yhteensovitus myös uudelleen, jos 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu muun eläkkeen määrä on olennaisesti muuttunut.

Tämä pykälä sisältää kokonaan uudet säännökset siitä, missä tapauksessa

eläkkeiden yhteensovitus toimitetaan uudestaan. Sääntönä on, että yhteensovitus toimitetaan uudestaan vain silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke. Sitä vastoin yhteensovitusta ei uusita, jos jokin yhteensovituista eläkkeistä on määrältään muuttunut. Jotta tämä sääntö, jolla pyritään yksinkertaistamaan eläketurvan toimeenpanotyötä, ei koituisi eläkkeensaajan vahingoksi, on tehty se poikkeus, että yhteensovitus toimitetaan hakemuksesta uudestaan, jos 1 momentissa tarkoitetun muun eläkkeen määrä on olennaisesti muuttunut.

9 §.

Eläketurva sidotaan maan yleiseen palkkatasoon siten, että palkkatasossa tapahtuneet muutokset otetaan huomioon tarkistamalla eläkettä myönnettäessä ja eläkkeiden yhteensovitusta uudelleen toimitettaessa eläkkeen perusteena oleva palkka ja sen jälkeen kalenterivuositain eläkkeen määrä sosiaaliministeriön antamien ohjeiden mukaan.

Asialliselta sisällöltään tämä pykälä ei merkitse sanottavaa muutosta entiseen verrattuna. Varsinainen ero on siinä, että juoksevien eläkkeiden tarkistus suoritetaan kalenterivuositain ja että aikaisemmassa säännöksessä edellytetty kynnyks - olennainen muutos - on poistettu.

19 §.

Eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämä maksu ja sille suorituksen viivästymisen ajalta enintään 10 prosentin mukaan laskettu vuotuinen korko on ilman tuomiota ja päätöstä ulosottokelpoinen.

Kuten tekstistä ilmenee, tämä pykälä on sama kuin aikaisempikin paitsi että viimeinen lause on poistettu. Ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että perimättä jääneet vakuutusmaksut korvataan luottovakuutuksen varoista, vaan on katsottu paremmaksi siirtyä samanlaiseen järjestelmään kuin tapaturmavakuutuksessakin, jossa tällaiset maksut jäävät kunkin eläkelaitoksen omalle vastuulle.

19 a §.

Tämän lain mukaista eläkettä älköön ulosmitattako älköönkä ilman eläkelaitoksen suostumusta toiselle siirrettäkö. Sopimus, joka tarkoittaa eläkkeen panttaamista, on mitätön.

Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläkelaitos voi määrätä, että eläke tai osa siitä maksetaan lautakunnalle käytettäväksi eläkkeen saajan ja hänen omaistensa vastaiseen huoltoon.

Vakuutusopimuslain 116 §:n säännösten mukaan eräitä vakuutusopimukseen perustuvia oikeuksia ei voida ulosmitata. Ulosottolain 4:7 mukaan valtioneuvosto voi myös antaa ulosmittauskiellon jonkin eläkelaitoksen myöntämille eläkkeille. Muissa sosiaalivakuutuslaeissamme on yleensä nimenomaiset säännökset, jotka estävät eläkkeen ulosmittauksen. Tällainen yleissäännös on nyt haluttu tuoda myös työeläkelainsäädäntöön.

LEL:iin ehdotetut muutokset

LEL:n 1 §:ään ja 5 §:n 4 momenttiin ehdotetaan ainoastaan se muutos, että niistä poistetaan viittaukset TEL 5, 15 ja 19 §:ään.

LEL 4 §:n 2 momenttiin ehdotetaan muutoksia, jotka vastaavat uutta TEL 4 §:n 3 momenttia.

Tämän ohella ehdotetaan seuraava uusi

10 § 3 mom.

Jos työnantaja on laiminlyönyt suorittaa tämän lain mukaisen vakuutusmaksun, eikä kehoituksen saatuaan työeläkekassan määräämässä kohtuullisessa ajassa korjaa laiminlyöntiään, työeläkekassa voi hankkimansa selvityksen tai sen puuttuessa arvion perusteella määrätä työnantajalle enintään kaksinkertaiseksi korotetun vakuutusmaksun. Vakuutusmaksua älköön kuitenkaan määrättäkö muulta ajalta kuin kulumassa olevalta ja kahdelta sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta. Työeläkekassan määräämä va-

kuutusmaksu ja sille viivästymisen ajalta enintään 10 prosentin mukaan laskettu vuotuinen korko on ilman tuomiota ja päätöstä ulosottokelpoinen ja sitä pidetään 5 ja 7 §:n säännöksiä sovellettaessa suoritettuna vakuutusmaksuna.

LEL 5 §:n 1 momentin mukaan tämän lain mukainen eläke määräytyy niistä palkoista, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu. Näin ollen jos työnantaja on laiminlyönyt vakuutusmaksun suorittamisen eikä maksua saada perityksi, tämä koituisi työntekijän vahingoksi. Uudella säännöksellä on pyritty tehostamaan vakuutusmaksun perimistä ja samalla on järjestelmään tuotu se lisäys, että jos työeläkekassa on määrännyt vakuutusmaksun, se merkitään rekistereihin ikäänkuin maksetuksi maksuksi siitä riippumatta, saadaanko se perityksi vai ei.

Heimer Sundberg

LEL:N SOVELTAMISPIIRIÄ ESITETÄÄN LAAJENNETTAVAKSI

Viime vuoden lopulla eräät työntekijäjärjestöt tekivät sosiaaliministeriölle esityksen eräiden työalojen saattamisesta LEL:n piiriin. Sosiaaliministeriön pyydettyä asiassa Eläketurvakeskuksen lausuntoa kysymystä on tutkittu laintarkistusvaliokunnassa. Valiokunta on hankkinut kirjalliset lausunnot työnantajien ja työntekijöiden keskusjärjestöiltä. Lisäksi on kuultu suuri määrä eri alojen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen edustajia. Eläketurvakeskus on nyt sosiaaliministeriölle antamassaan lausunnossa esittänyt yhdentoista uuden työalan liittämistä asetusteitse LEL:n piiriin. Nämä työalat ovat

- 1) puutavaran kuormaus ja kuljetus,
- 2) työ kausiluonteisesti toimivalla tai siirrettävällä sahalla,
- 3) puutavaran tai muun raaka-aineen käsittely puunjalostusteollisuuden varastopaikalla,

- 4) työ puunkyllästämössä, joka rakenteensa vuoksi toimii kausiluonteisesti,
- 5) työ juurikassokeritehtaassa,
- 6) työ perunajauhotehtaassa,
- 7) työ maataloustuotevarastossa,
- 8) työ viljankuivaamossa,
- 9) työ tiilitehtaassa, jossa ei ole keinokuivaamoja,
- 10) työ betonituotevalmistamossa, jossa ei ole kiinteitä lämmityslaitteita, ja
- 11) työ laivojen huoltotyötä suorittavassa yrityksessä, ei kuitenkaan telakkayrityksessä.

ELÄKELAUTAKUNNAN TOIMINNASTA

Eläkelautakunta on aloittanut varsinaisen toimintansa. Tähän mennessä on annettu 10 päätöstä. Tällä hetkellä on eläkelautakunnassa vireillä runsaasti 20 valitusasiaa.

Eläkelautakunta on vanhuuseläkkeen osalta omaksunut periaatteen, jonka mukaan eläkeiän täyttämistä pidetään eläketapahtumana. Niinmuodoin työntekijälle, joka oli täyttänyt 65 vuotta ennen heinäkuun 1 päivää 1962, ei ole myönnetty eläkettä, vaikka hänen työsuhteensa oli päättynyt vasta työntekijän eläkelain voimaantulon jälkeen.

Työkyvyttömyyseläkeasioissa lautakunta on katsonut valittajan tulleen työkyvyttömäksi ennen TEL:n voimaantuloa, kun hänelle työkyvyttömyyden perusteella on myönnetty kansaneläke lain voimaantuloa aikaisemmasta ajankohdasta lukien. Työkyvyttömyysasioita käsiteltäessä on erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, milloin valittaja on lopettanut työnteon. Työsuhteen

päätyminen ja työnteon lopettaminen eivät aina käy yksiin, joten molempien päivämäärien tulisi ilmetä asiakirjoista. Valitusten käsittelylle olisi-kin eduksi, että eläkelaitokset kiinnittäisivät huomiota siihen, onko työnantaja täyttänyt työsuhteen päättymislomakkeen huolellisesti.

PA

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVA MIELIPIDETUTKIMUS SUUNNITTEILLA

Eläketurvakeskuksessa on viime aikoina tehty valmisteluja työeläkejärjestelmää koskevan haastattelututkimuksen suorittamiseksi suuren yleisön keskuudessa. Tarkoituksena on sen avulla selvittää mitä yleisö tietää työeläkejärjestelmästä, mitä oikeita ja vääriä käsityksiä vallitsee, kuinka järjestelmään asennoidutaan ja onko tässä suhteessa eroavuutta eri väestöryhmien välillä. Myös pyritään saamaan selville mitä kautta yleisö on saanut järjestelmää koskevat tietonsa, eli siis mitkä informaatiokanavat ovat käytännössä tehokkaimpia koetettaessa levittää oikeita käsityksiä ja oikaista vääriä. Lisäksi on tarkoituksena samalla kerätä tietoja, joiden nojalla voidaan saada käsitys järjestelmän toimeenpanon edistymisestä elinkeinoelämän eri sektoreissa.

Laadittujen suunnitelmien mukaan tulee tutkimuksen käytännöllinen suorittaminen tapahtumaan yhteistyössä Suomen Gallup Oy:n kanssa. Haastateltavat henkilöt valitaan eri paikkakunnilta ja eri väestöryhmistä umpimähkäistä otantaa käyttäen. Haastattelutyön suorittaa Gallupin haastattelijaverkosto, joka saa tehtävää varten erityiskoulutuksen työeläkejärjestelmää koskevissa asioissa. Kysymyksen ollessa laajasta ja lajissaan ensimmäisestä tutkimuksesta ei kenttätööhön yleensä kuitenkaan ryhdytä vain kirjoituspöydän ääressä tehtyjen suunnitelmien varassa, vaan näiden tueksi kerätään käytännön kokemusta suorittamalla ensin ns. koetutkimus, jossa laaditut suunnitelmat toteutetaan pienessä mittakaavassa. Näin voidaan välttyä tekemästä kalliita erehdyksiä lopullisessa tutkimuksessa. Etenkin ky-

selylomaketta on mielipidetutkimuksissa erittäin vaikea suunnitella sellaiseksi, ettei siihen jäisi heikkouksia, jos sitä ei haastattelujen avulla käytännössä kokeilla. Tämän huomioon ottaen onkin Eläketurvakeskuksen hallitus päättänyt, että myös ennen nyt puheena olevan tutkimuksen suorittamista tehdään koetutkimus, ja vahvistanut koetutkimuksen suuruudeksi 275 haastattelua.

Koetutkimusta koskevat valmistelut on tätä kirjoitettaessa saatu suunnilleen loppuun suoritetuiksi. Haastattelijoiden koulutus on aloitettu, ja kenttätyötullaan suorittamaan kuluvan toukokuun aikana. Haastateltavat henkilöt on poimittu 14 eri paikkakunnalta käyttäen työsuhteen mukaista ositusta siten, että suurin osa haastatteluista saadaan kohdistetuiksi työeläkejärjestelmän piiriin kuuluviin työntekijöihin, koska tätä on pidetty tutkimuksen kannalta tärkeimpänä ryhmänä. Mikäli näytteen poiminnassa on onnistuttu suunnitelman mukaisesti, tulee koetutkimuksen 275 haastateltavan kokonaismäärästä 225 edustamaan eri työalojen työntekijöitä ja toimihenkilöitä, 20 työnantajia ja 30 työeläkejärjestelmän ulkopuolella olevia ryhmiä.

Koetutkimuksen tulokset on tarkoitus saada käsitellyiksi kesäkuussa. Elleivät ne osoittaudu jossakin suhteessa niin yllättäviksi, että ne pakottavat kokonaan muuttamaan laadittuja suunnitelmia, saataneen varsinaisen tutkimuksen suunnittelu- ja valmistelutyöt loppuun suoritetuiksi kesän aikana, jolloin varsinainen tutkimus voidaan toimeenpanna tulevana syksynä. Aikaisemmin siihen ei kannattaisi ryhtyä syystä, että eri tahoilla saadut kokemukset kesäaikana suoritetuista kenttätutkimuksista ovat yleensä olleet negatiivisia: haastateltavia on kesälomien takia tällöin vaikea tavoittaa. Varsinaisen tutkimuksen kenttätyö vie aikaa 1-2 kuukautta, joten ensimmäiset tulokset ilmeisesti valmistuvat tämän vuoden lopulla. Sen jälkeen niiden antamia viitteitä voidaan ryhtyä ottamaan huomioon työeläkejärjestelmän tiedotustoiminnassa. Eläketurvakeskus toivoo, että tämän tutkimuksen tulosten avulla voidaan tiedotustoimintaa ohjata entistä tehokkaammin juuri sinne, missä sitä eniten tarvitaan, ja koskemaan juuri niitä asioita, joiden kohdalla tiedot ovat puutteellisimmat tai väärät käsitykset yleisiä.

ETK:N HORISONTISTA

Eläketurvakeskuksen luottovakuutusasiakkaita varten on valmistettu esittelehtinen, jossa erityisesti selvitetään luottovakuutuksen käyttämistä eläkelaitokselta saadun lainan vakuutena. Luottovakuutuksen yleisen esittelyn lisäksi lehtinen on tarkoitettu helpottamaan sitä neuvontatehtävää, jota eläkelaitosten edustajat ovat laina-asiakkaiden kohdalla joutuneet suorittamaan. Koska esittelyn luottovakuutuksen käyttäminen lainan vakuutena tulee kysymykseen vain eläkelaitosten lainanottajien kohdalla, lehtisen jakelu tapahtuu lähinnä eläkelaitosten välityksellä, jotka voivat tilata niitä Eläketurvakeskukselta tarpeelliseksi katsomansa määrän.

+

Eläketurvakeskuksen hallitus on hyväksynyt valintaryhmän muistion, joka koskee TEL 23 §:ssä säädetyn työeläkkeen ja huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen välisen valinnan toteuttamista. Samassa yhteydessä on hyväksyty uusi lomake TEL:n tai LEL:n mukaisen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen hakemista varten. Asiaa koskeva yleiskirje lähetetään eläkelaitoksille lähiaikoina.

+

Eläketurvakeskuksen laintarkistusvaliokunnan saatua valmiiksi ehdotuksensa TEL:iin ja LEL:iin tehtäviksi muutoksiksi valiokunta jatkaa nyt työtään tutkimalla, mitä muutoksia olisi tehtävä TEA:n ja LEA:n säännöksiin sekä muihin toimeenpanomääräyksiin.

+

Eläketurvakeskuksessa toimii työryhmä - eläketietoryhmä - joka suunnittelee eläkeasioissa tehtyjen ratkaisujen rekisteröimistä ja rekisteritietojen hyväksikäyttämistä mm. Kansaneläkelaitokseen päin suuntautuvassa tietoliikkeessä.

KONSULTATIV KOMMISSION FÖR INVALIDITETSÄRENDEN

För att befrämja samverkan mellan pensionsanstalterna vid handläggningen av ärenden rörande invalidpension och riskurval har Pensionsskyddscentralen tillsatt en konsultativ kommission bestående av representanter för alla typer av pensionsanstalter, som verkar inom ramen för APL och KAPL. Pensionsanstalt, som önskar införskaffa kommissionens utlåtande, bör insända handlingarna i ärendet antingen i original eller som ljuskopior samt i medföljande brev i korthet ange den fråga, varom utlåtande begäres. Kommissionen ger utlåtanden närmast i sådana frågor, som har principiell betydelse.

FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR I ARBETSPENSIONS-LAGSTIFTNINGEN

Pensionskyddscentralen har hos socialministeriet gjort framställning om vissa, närmast tekniskt betonade ändringar i APL och KAPL. De föreslagna ändrade lagrummen är följande.

APL

1 § 3 - 5 mom.

Har för arbetstagare före han fyllt 55 år uppstått rätt till pensionskydd enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, tillämpas utan hinder av vad i 1 mom. 1 punkten är stadgat, denna lag på arbetsförhållande, som begynt före arbetstagaren fyllt 65 år och som annars uppfyller i denna paragraf stadgade förutsättningar.

Person, som icke står i sådant arbetsförhållande, till vilket hör i denna lag stadgat eller i 1 mom. 3 eller 4 punkten avsett annat pensionskydd och ej heller i pensionsgrundande tjänsteförhållande, är berättigad

att på sätt och villkor, som fastställas genom förordning, anordna åt sig ett pensionskydd, beträffande vilket stadgandena i denna lag i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Uppstår oklarhet därom, huruvida denna lag skall tillämpas på arbetstagare, avgöres ärendet av pensionskyddscentralen på ansökan av vederbörande arbetsgivare, arbetstagare eller pensionsanstalt. I pensionskyddscentralens beslut må ändring sökas på sätt i 21 § stadgas.

2 §.

Arbetsförhållande må ej anses hava avbrutits om rörelsen bytt ägare eller innehavare.

Såsom stående i arbetsförhållande bör även anses aktiebolagsfunktionär i ledande ställning och person i ledande ställning i annat företag eller annan sammanslutning, dock icke sådan funktionär i ledande ställning i aktiebolag, som antingen ensam eller tillsammans med medlemmar av sin familj äger mer än hälften av bolagets aktiekapital, ej heller sådan person i ledande ställning i annat företag eller annan sammanslutning, som bör anses hava motsvarande bestämmanderätt i företaget eller sammanslutningen.

4 § 3 mom.

Arbetstagare, som på grund av sjukdom, lyte eller skada är oförmögen att utföra sitt förra arbete eller annat arbete, som med beaktande av hans ålder, yrkesskicklighet och övriga omständigheter bör anses vara för honom lämpligt och trygga en skälig utkomst, och vars invaliditet, med beaktande av tiden från dess begynnande, kan antagas fortgå utan avbrott minst ett år, är berättigad till invalidpension från ingången av den månad, som närmast följer på invaliditetens inträde, dock icke retroaktivt för längre tid än ett år före ansökan om pensionen. Rätt att erhålla invalidpension upphör då pensionstagaren återfått sin arbetsförmåga. Då mottagare av invalidpension uppnår till erhållande av ålderspension berättigande ålder, förändras invalidpensionen till ålderspension.

5 §.

Pensionens belopp utgör för varje hel månad av den till pension berättigande tjänstgöringstiden $1/12$ % av den pensionsgrundande lörens belopp.

Har arbetsförhållande fortgått efter det arbetstagaren uppnått pensionsåldern, utbetalas såsom pension det belopp, som arbetstagaren skulle hava varit berättigad till, om han skulle hava börjat åtnjuta pension genast vid uppnådd pensionsålder, förhöjt beroende på tiden för framskjutandet av pensionen sålunda, att höjningsförhållandet uträknas enligt försäkringsmatematiska principer på sätt socialministeriet bestämmer. Arbetstagaren är dock alltid berättigad till åtminstone en i enlighet med 1 mom. uträknad pension.

8 §.

Ifall pension, som utgår enligt denna lag, eller, då arbetstagare dessutom erhåller livränta på grund av lagen om olycksfallsförsäkring eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst, eller på grund av sig själv ådragen skada erhåller fortsatt ersättning enligt lagen om trafikförsäkring eller ock erhåller ålders- eller invalidpension, som grundar sig på tjänsteförhållande eller i 1 § 1 mom. 3 eller 4 punkten nämnt pensionskydd, pensionernas sammanlagda belopp överstiger den nedan i 2 mom. stadgade samordningsgränsen, avdrages den överskjutande delen från pensionen enligt denna lag. Grundar sig sagda pension på två eller flere arbetsförhållanden, minskas på ettvarit arbetsförhållande grundad del i samma förhållande.

Samordningsgränsen uträknas genom att av samordningsgrunden, som med i 3 mom. stadgade undantag utgöres av den högsta enligt denna lag pensionsgrundande lören, taga 60 procent och härifrån avdraga ett belopp, som motsvarar den genomsnittliga folkpensionen för dem, som erhålla folkpensionens understödsdel, dock högst 30 procent av samordningsgrunden.

Står arbetstagare utan avbrott under en tid av minst sex månader

samtidigt i två eller flere denna lag underställda arbetsförhållanden, sammanräknas motsvarande pensionsgrundande löner vid fastställandet av samordningsgrunden. Har arbetstagare omedelbart före pensionsfallet på grund av tidigare pensionsfall erhållit ålders- eller invalidpension i stöd av denna lag eller lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden eller erhållit annan i 1 mom. nämnd pension och samtidigt under minst tre års tid stått i denna lag underställt arbetsförhållande, tillägges vid fastställandet av samordningsgrunden tio sjättedelar av sagda pensionsbelopp till den pensionsgrundande lönen för detta arbetsförhållande. Ovan i 2 mom. nämnda genomsnittliga belopp för folkpensionen fastställas av socialministeriet då folkpensionens värde väsentligt förändrats, dock minst en gång om året. Vid tillämpning av 1-3 mom. beaktas icke i 11 § av denna lag avsedda tilläggsförmåner.

Invalidpension skall förvägras eller minskas, därest arbetstagaren uppsåtligen förorsakat sin invaliditet.

Vid anordnande av pensionskydd må bestämmas:

1) att invalidpension må minskas, ifall arbetstagaren förorsakat sin invaliditet genom grovt vållande eller ådragit sig sjukdom, lyte eller skada genom brottslig handling eller ifall han utan godtagbar anledning icke samtyckt till av pensionsanstalt påbjuden eller bekostad undersökning eller av läkare förordnad vård, med undantag för undersöknings- eller vårdåtgärd, som bör anses livsfarlig, eller ifall han utan giltig orsak undandragit sig arbetsvård eller utbildning; och

2) att erläggandet av pension eller del därav må inställas för den tid, under vilken pensionstagare avtjänar frihetsstraff eller är intagen i tvångsinrättning eller tvångsarbetsanstalt.

Socialministeriet har rätt att godkänna jämväl andra, till sin betydelse ringa inskränkningar i pensionskyddet.

8 a §.

Förutom i 2 mom. nämnda fall förrättas samordning av alla pensioner i enlighet med 8 § ånyo endast, om pensionstagare beviljas pension i anledning av sådant nytt pensionsfall, som avses i denna lag eller lagen

om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, dock icke i det fall, då invalidpension förändras till ålderspension utan att grunderna för pensionens belopp härigenom förändras.

Beviljas mottagare av pension, som utgår enligt denna lag eller lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, i 8 § 1 mom. avsedd annan pension, förrättas samordning av alla pensioner i enlighet med 8 § ånyo. På ansökan förrättas samordningen även ånyo, om beloppet av i 8 § 1 mom. avsedd annan pension väsentligt förändrats.

9 §.

Pensionsskyddet bindes vid den allmänna lönenivån i landet sålunda, att inträffade förändringar av lönenivån beaktas genom att, då pension beviljas eller samordning av pensioner förrättas ånyo, justera den pensionsgrundande lönen och därefter kalenderårsvis justera pensionens belopp i enlighet med av socialministeriet utfärdade föreskrifter.

19 §.

Av pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen på grund av denna lag fastställd avgift och på denna för tiden för dröjsmål med dess betalande beräknad ränta av högst 10 procent äro utan dom och utslag utsökningssgilla.

19 a §.

Pension enligt denna lag må ej utmätas eller utan pensionsanstaltens samtycke överföras på annan person. Avtal, som avser pantsättning av pension, är ogiltigt.

På anhållan av socialnämnd kan pensionsanstalt bestämma, att pension eller del därav erlagges till nämnden för att användas till pensionsstagarens och hans anhörigas framtida försörjning.

KAPL

I lagens 1 och 5 § föreslås endast den ändringen att hänvisningarna till 4 § 3 mom., 5 §, 15 § och 19 § i APL slopas. KAPL 4 § 2 mom. ändras i överensstämmelse med APL 4 § 3 mom. Härutöver föreslås följande nya

10 § 3 mom.

Har arbetsgivare försummat att erlægga försäkringspremie enligt denna lag, och icke avhjälpit sin försummelse inom av arbetspensionskassan föreskriven skälig tid sedan han fått uppmaning därtill, kan arbetspensionskassan på basen av införskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning ålägga arbetsgivaren att erlægga försäkringspremien förhöjd högst till sitt dubbla belopp. Försäkringspremie skall dock icke åläggas för annan tid än för det löpande och de två föregående kalenderåren. Av arbetspensionskassa fastställd försäkringspremie och på denna för tiden för dröjsmål med dess betalande beräknad årlig ränta av högst 10 procent äro utan dom och utslag utsökningsgilla och den betraktas vid tillämpningen av stadgandena i 5 och 7 §§ såsom erlagd försäkringspremie.

UTVIDGNING AV KAPL:S TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

I slutet av senaste år gjorde vissa arbetstagarorganisationer en framställning hos socialministeriet om utvidgning av KAPL:s tillämpningsområde. Socialministeriet inbegärde utlåtande av Pensionsskyddscentralen, vilket nu givits. Pensionskyddscentralen föreslår, att följande arbetsbranscher skall medelst förordning anslutas till tillämpningsområdet för KAPL.

1) Lastning och transport av virke,

2) arbete i såg med säsongbetonad verksamhet eller i ambulande såg,

- 3) hantering av virke eller annat råmaterial på lagerplats inom träförädlingsindustrin,
- 4) arbete i sådan anstalt för impregnering av trä, som på grund av anläggningens natur har säsongbetonad verksamhet,
- 5) arbete i betsockerfabrik,
- 6) arbete i fabrik för tillverkning av potatismjöl,
- 7) arbete i lager för lantbruksprodukter,
- 8) arbete i spannmålstork,
- 9) arbete i tegelfabrik, där det icke finns konsttorkan,
- 10) arbete i betonggjuteri, där fasta uppvärmningsanordningar icke finnas,
- 11) arbete i företag, som utför underhållsarbete på fartyg, dock icke i skeppsvarv.

PENSIONSÄMNDENS VERKSAMHET

Pensionsnämnden har avgjort de 10 första besvärärendena. Bland avgörandena kan noteras, att nämnden omfattat ståndpunkten, att som pensionsfall skall betraktas uppnåendet av pensionsåldern. Sålunda har en arbetstagare, som fyllt 65 år före den 1 juli 1962, vägrats pension, ehuru hans arbetsförhållande upphört först sedan APL trätt i kraft. I ett ärende angående invalidpension har nämnden ansett besväranden ha blivit arbetsoförmögen före APL:s ikraftträdande, då honom på grund av invaliditet beviljats folkpension från tidpunkt före den 1 juli 1962. I invalidpensionsärendena har fästs särskild uppmärksamhet vid tidpunkten för arbetets upphörande. Denna behöver icke sammanfalla med tidpunkten för arbetsförhållandets upphörande. Det vore till fördel för behandlingen av besvären, om pensionsanstalterna ville tillse, att anmälningarna om arbetsförhållandets upphörande göres med omsorg.

OPINIONSUNDERSÖKNING RÖRANDE
ARBETSPENSIONSSYSTEMET

I Pensionsskyddscentralen förberedes en på intervjuer grundad undersökning bland den stora allmänheten rörande arbetspensionssystemet. Avsikten är att söka utreda vad allmänheten vet om arbetspensionssystemet, vilka riktiga och oriktiga uppfattningar är gällande och hur man i allmänhet ställer sig till systemet. Undersökningen verkställs i samarbete med Finska Gallup Ab med anlitande av dess intervjuare. Den egentliga undersökningen är avsedd att försiggå nästa höst, men redan denna månad företas en provundersökning med sammanlagt 275 intervjuer på 14 olika orter. Den huvudsakliga delen av intervjuobjekten är arbetstagare inom arbetspensionssystemets krets.

ELÄKETURVAKESKUS

TIEDONANTOJA

Julkaisija: Eläketurvakeskus, Kalevankatu 6 A, Helsinki

Vastaava toimittaja: Matti Karjalainen

Painopaikka: Eläketurvakeskus
